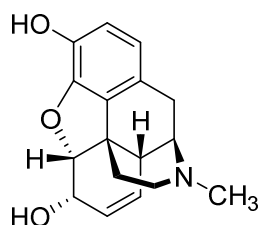
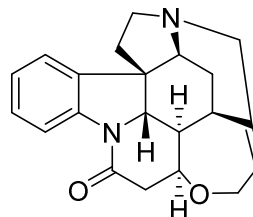

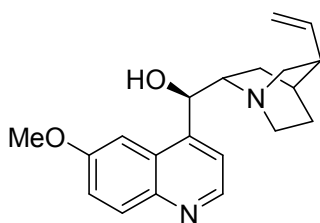
Reakcije stvaranja veze ugljenik-azot

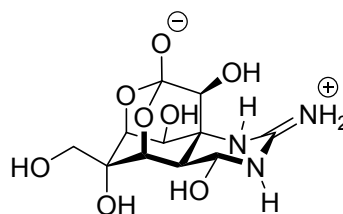
Morfin

Strihnin

Kinin

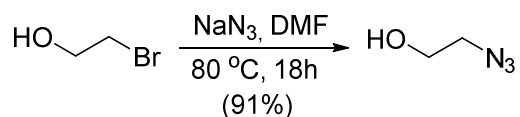
Tetrodotoksin

Reakcije stvaranja veze ugljenik-azot obuhvaćene ovim predavanjem:

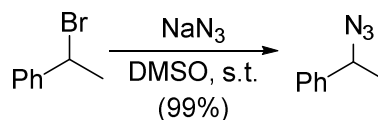
- Supstitucije azotnim nukleofilima na sp^3 ugljenikovom atomu:
  - Reakcije supstitucije halogena (*Finkelstein-ova* i *Gabriel-ova* reakcija)
  - Konverzija alkohola u azide (*Mitsunobu-ova* reakcija) i transformacije azida (redukcije azida i *Staudinger-ova* reakcija)
- Adicija azotnih nukleofila na C=O vezu:
  - *Eschweiler-Clarke-ovo* metilovanje i reduktivno aminovanje
  - *Curtius-ovo* premeštanje
- Reakcije adicije na azotne elektrofile
- Pd-katalizovana kuplovanja amina (nukleofilni azot):
  - *Buchwald-Hartwig-ova* reakcija

Reakcije supstitucije halogena (Finkelstein-ova reakcija)

Reakcije se obično odvijaju u polarnim rastvaračima, na povišenoj temperaturi; reakciona vremena su uglavnom duga. Kao izvori azida koriste se NaN_3 i LiN_3 .

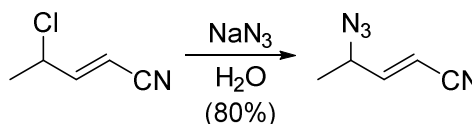

J. Org. Chem. **2010**, *75*, 8604.

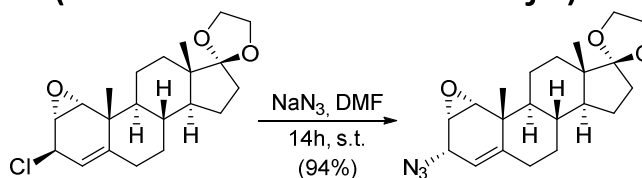
New J. Chem. **2016**, *40*, 9477.

Benzilni i alilni halogenidi reaguju brže, čak i na sobnoj temperaturi, ponekad uz racemizaciju ili retenciju.

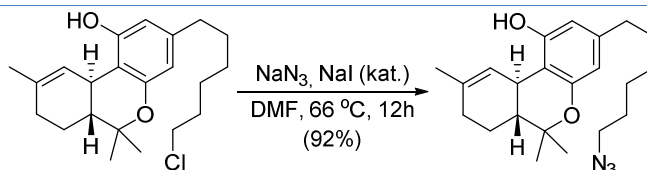

J. Org. Chem. **1990**, *55*, 571.

Reakcije supstitucije halogena (Finkelstein-ova reakcija)

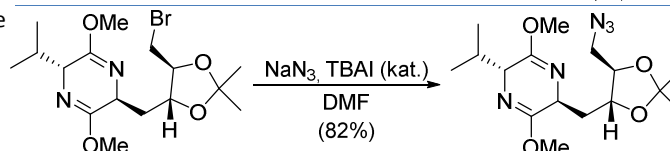

J. Am. Chem. Soc. **2011**, *133*, 8014.

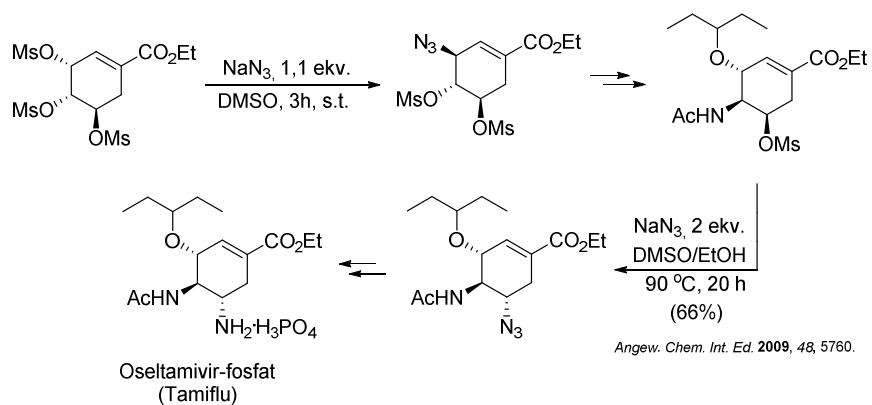
J. Med. Chem. **2005**, *48*, 7389.

Dodatkom katalitičke količine NaI ili Bu_4NI (TBAI), reakcija se značajno ubrzava.

Tetrahedron Asymm. **1998**, *9*, 1183.

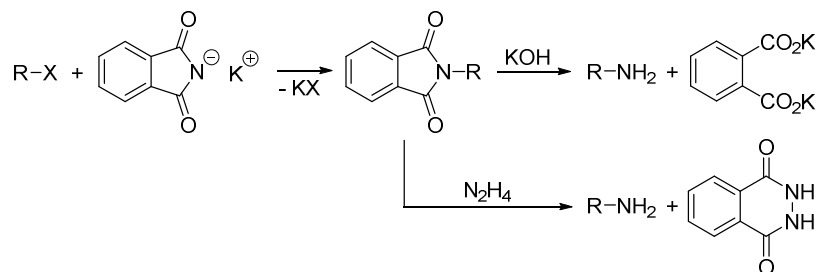
Reakcije supstitucije halogena (Finkelstein-ova reakcija)

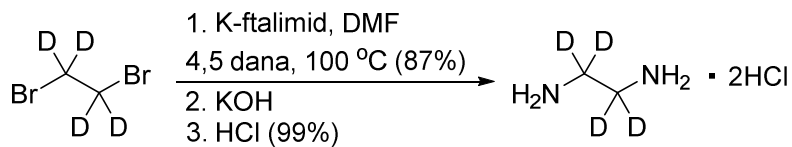
Reakcije supstitucije halogena (Gabriel-ova sinteza amina)

Direktna supstitucija halogenida amonijakom ili alkil-aminom nije od preteranog sintetičkog značaja, jer reakcija vodi stvaranju smese mono-, di-, trialkil-amina, kao i tetraalkilamonijum soli, nezavisno od stehiometrije reaktanata.

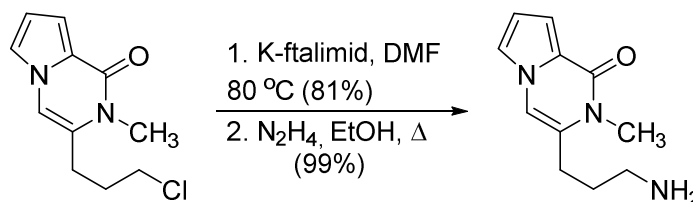
Gabriel-ova reakcija:

Reakcije supstitucije halogena (Gabriel-ova sinteza amina)

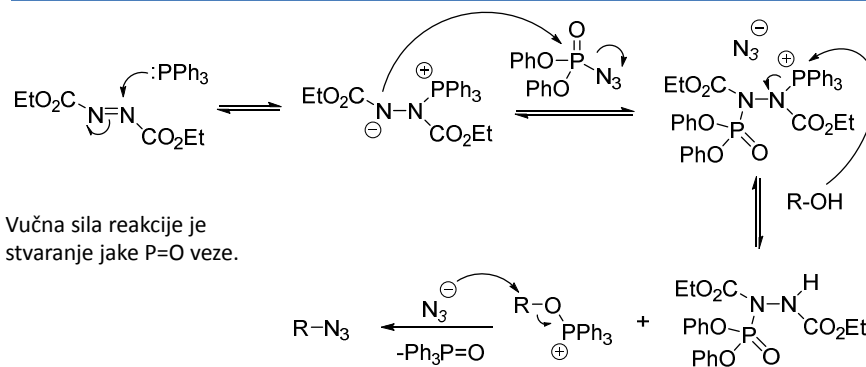
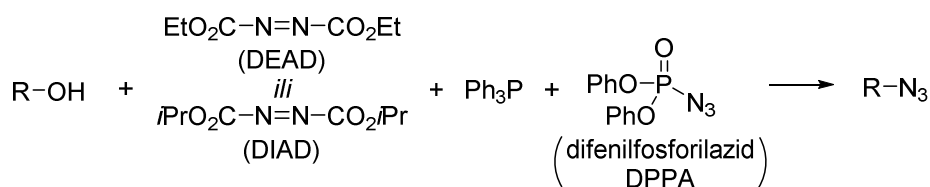

J. Am. Chem. Soc. **2014**, 136, 17818.

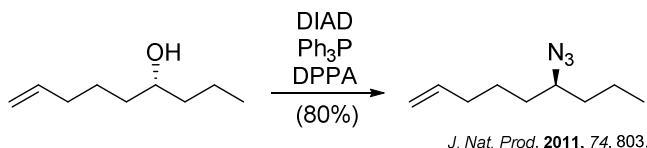

J. Org. Chem. **1988**, 53, 4650.

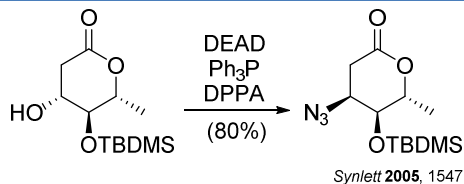
Direktno prevođenje alkohola u azide (Mitsunobu-ova reakcija)

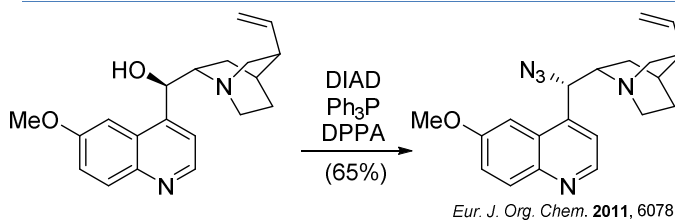
Direktno prevođenje alkohola u azide (Mitsunobu-ova reakcija)

Reakcija se odvija uz inverziju konfiguracije (posledica mehanizma).

Blagi reakcioni uslovi ne dovode do epimerizacije alilnih i benzilnih alkohola.

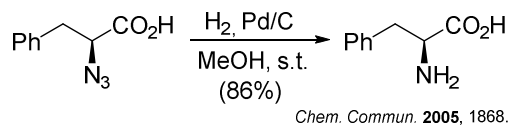

Transformacije azida

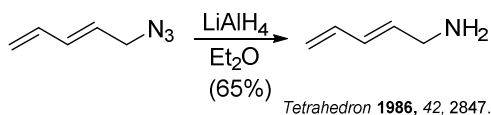
Azidi su veoma korisni reakcioni intermedijeri, ali je azido-grupa relativno retko prisutna u konačnom (željenom) proizvodu.

Najčešće se azidi redukuju do primarnih amina različitim redukcionim sredstvima, kao što su H_2 ili metalni hidridi:

Redukcija vodonikom teško izvodljiva u prisustvu npr. dvostruke veze u molekulu.

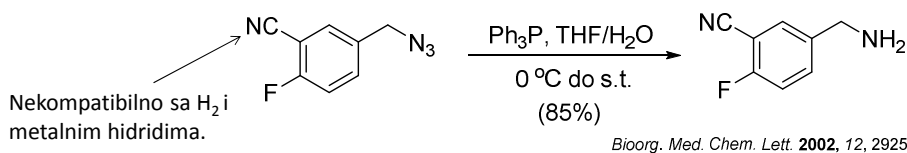
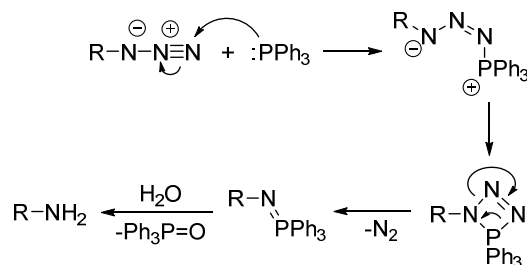

Redukcija metalnim hidridima nemoguća u prisustvu npr. karbonilnih grupa.

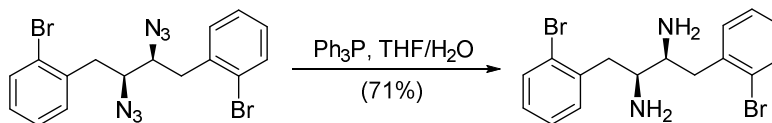

Transformacije azida

Kao veoma blago redukciono sredstvo može se koristiti trifenilfosfin (*Staudinger-ova reakcija*):

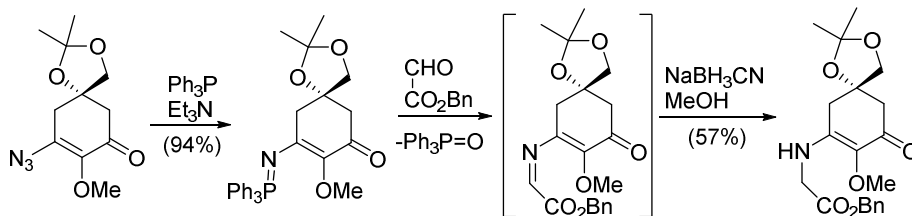

Transformacije azida

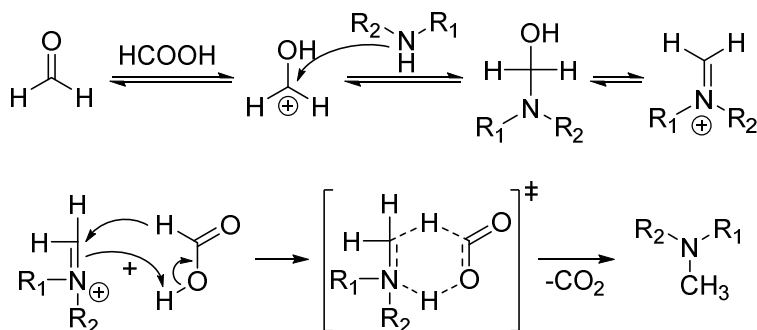
Chem. Commun. **2010**, 9226.

Ukoliko se reakcija azida sa trifenilfosfinom izvodi u odsustvu vode, onda se sprečava hidroliza aza-ilidnog intermedijera ($R-N=PPh_3$). To pruža mogućnost za njegovu reakciju sa npr. aldehydima, pri čemu nastaju odgovarajući imini: aza-*Wittig*-ova reakcija. Ovi imini su takođe podložni hidrolizi, pa se najčešće redukuju *in situ* do amina:

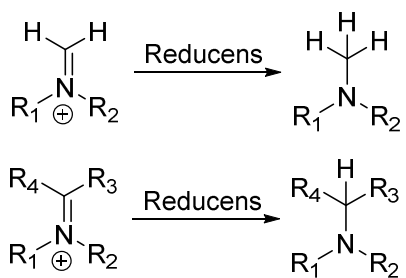

J. Am. Chem. Soc. **1989**, 111, 8970.

Adicije N-nukleofila na C=O vezu:
Eschweiler-Clarke-ovo metilovanje

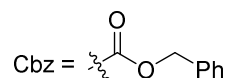
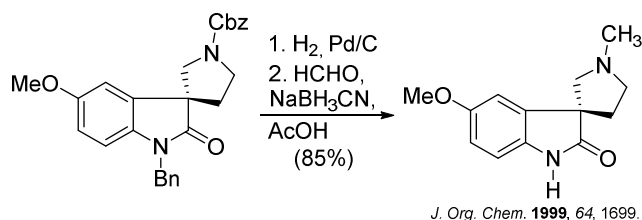
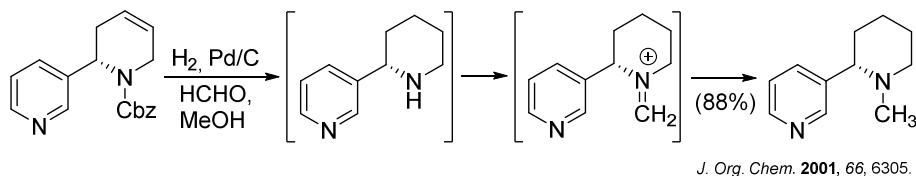

Adicije N-nukleofila na C=O vezu: *Leuckart-Wallach-ova reakcija* (reduktivno aminovanje)

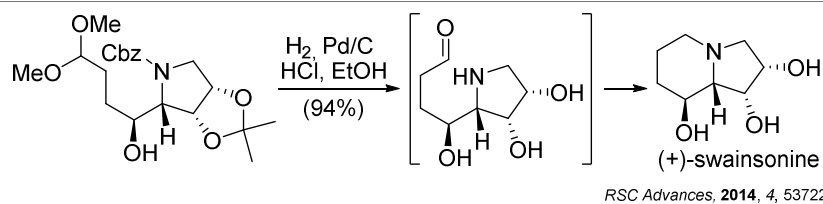
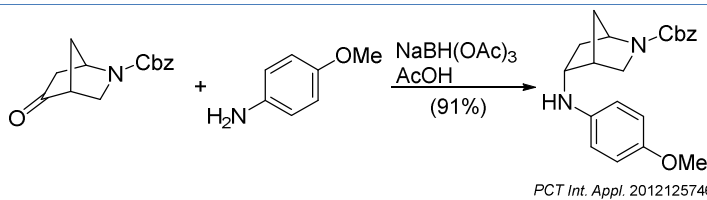
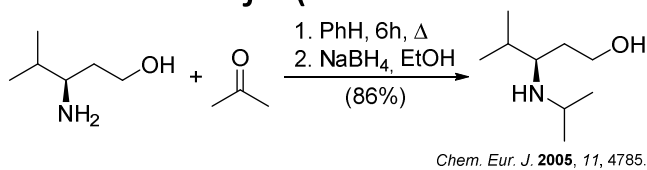

Reducens: H₂ (Pd/C), NaBH₄, NaBH(OAc)₃, NaBH₃CN...

Adicije N-nukleofila na C=O vezu: *Leuckart-Wallach*-ova reakcija (reduktivno aminovanje)

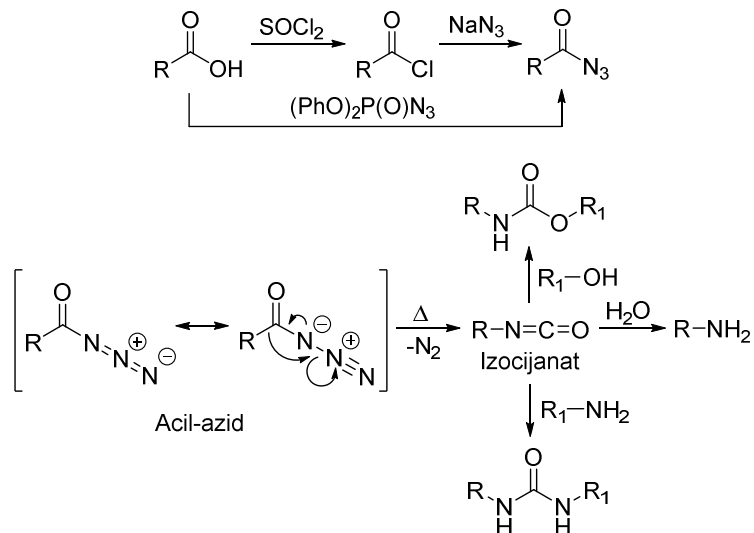

Adicije N-nukleofila na C=O vezu: *Leuckart-Wallach*-ova reakcija (reduktivno aminovanje)

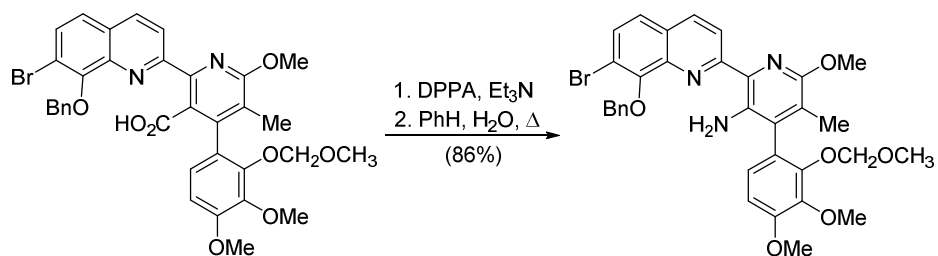

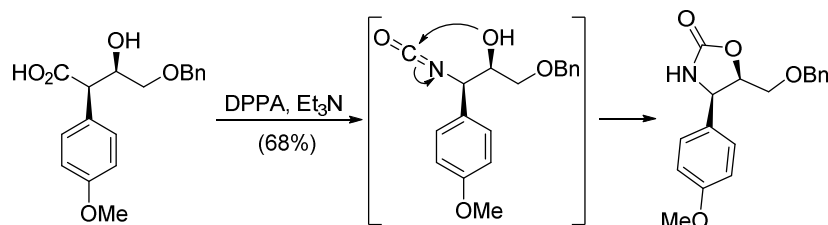
Adicije N-nukleofila na C=O vezu: *Curtius*-ovo premeštanje acil-azida

Adicije N-nukleofila na C=O vezu: *Curtius*-ovo premeštanje acil-azida

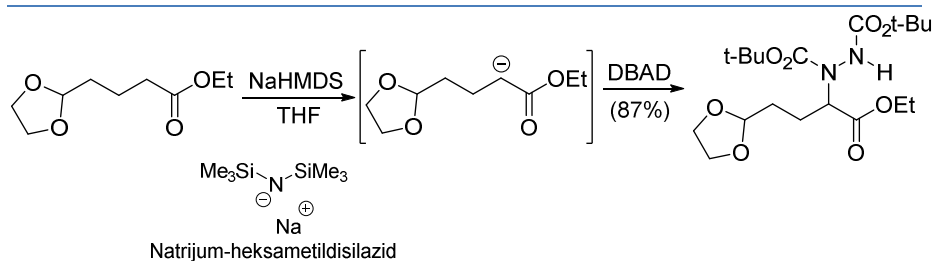
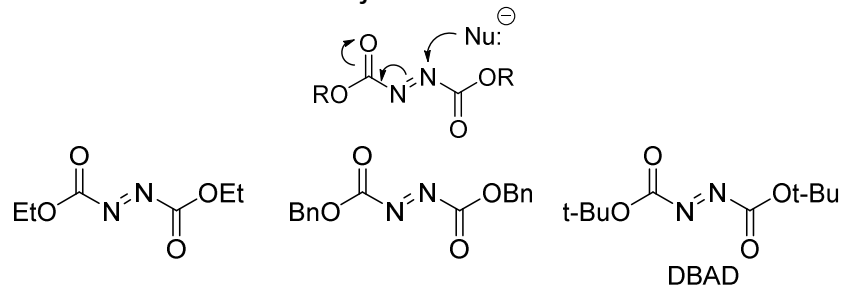
J. Am. Chem. Soc. **1993**, *115*, 10733.

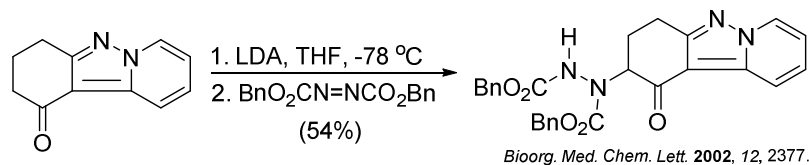
Tetrahedron Asymmetry **2002**, *13*, 1005.

Reakcije adicije na azotne elektrofile

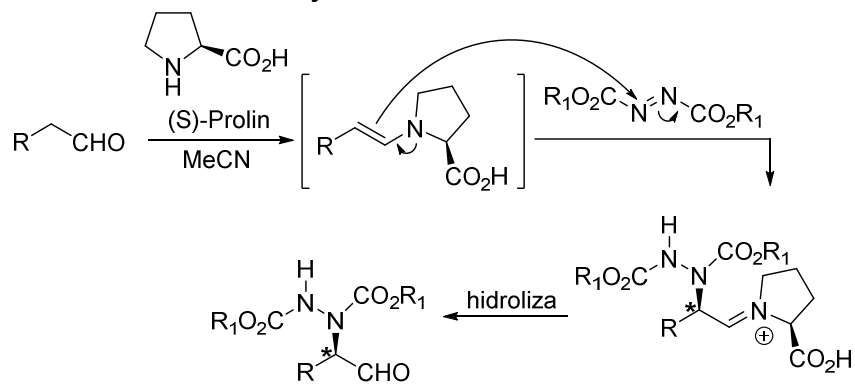
Dialkil-azodikarboksilati najčešće su korišćeni azotni elektrofilni:

Reakcije adicije na azotne elektrofile

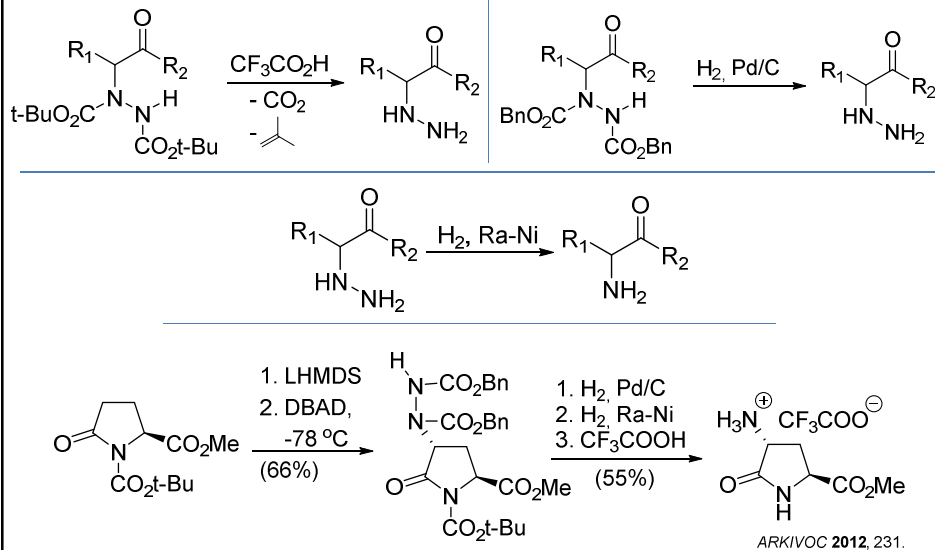

Enantioselektivna varijanta:

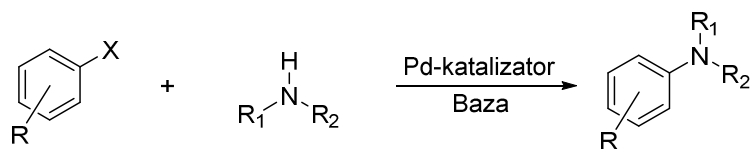
Reakcije adicije na azotne elektrofile

Transformacije diacil-hidrazina:

Buchwald-Hartwig-ovo ukršteno kuplovanje

Moderan način za sintezu aril-amina:

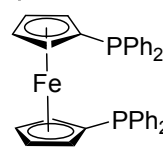
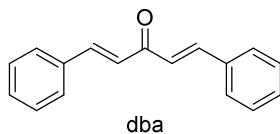
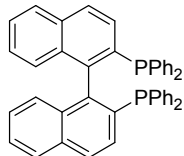
X = Cl, Br, I, OTf   R₁, R₂ = H, alkil, aril

Baza (>1 ekv.): NaOt-Bu, LHMDS, Cs₂CO₃...

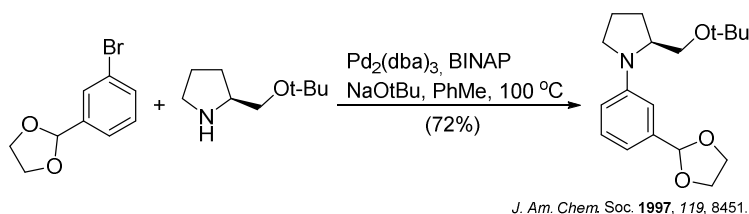
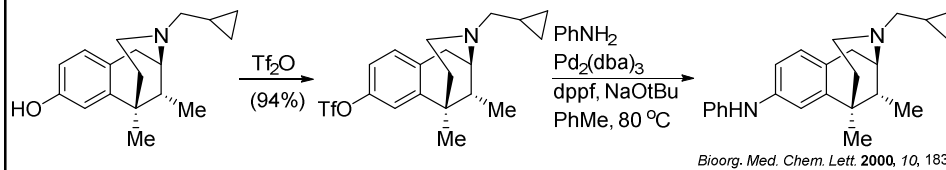
Rastvarac: PhMe, 1,4-dioksan...

Temperatura: uglavnom 80-100 °C

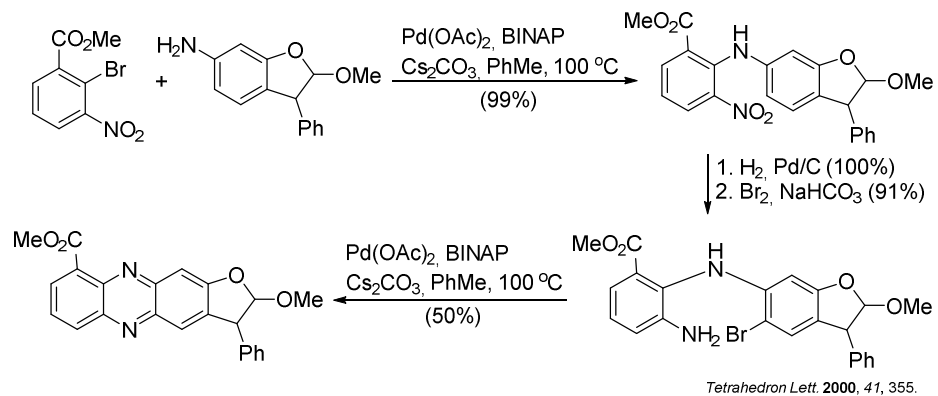
Pd-katalizator: Pd(OAc)₂ + BINAP (dppf); Pd₂(dba)₃...

Buchwald-Hartwig-ovo ukršteno kuplovanje

Buchwald-Hartwig-ovo ukršteno kuplovanje

Reakcije stvaranja veze ugljenik-kiseonik

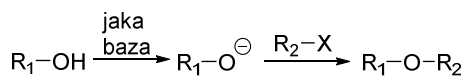
- Supstitucije kiseoničnim nukleofilima na sp^3 ugljenikovom atomu:
  - Reakcije supstitucije halogena (*Williamson-ova* reakcija)
  - Konverzija alkohola u etre i estre (*Mitsunobu-ova* reakcija)
- Metalom-katalizovana kuplovanja fenola:
  - *Buchwald-Hartwig-ova* reakcija (Pd)
  - *Ullmann-ova* reakcija (Cu)

Reakcije supstitucije halogena (*Williamson-ova* sinteza etara)

Liebigs Ann. Chem. **1851**, 77, 37.
J. Chem. Soc. **1852**, 106, 229.

Sinteza dialkil-etara:

R₁: 1°, 2°, 3° alkil, alil, benzil

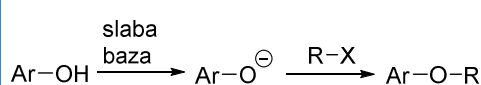
R₂: 1°, 2° alkil, alil, benzil

X: Cl, Br, I, OMs, OTs, OTf

Baza: NaH, KH, NaNH₂, LDA, LHMDs...

Rastvarac: Polarni aproticni (DMF, DMSO)

Sinteza alkil-aril-etara:

R: 1°, 2°, alkil, alil, benzil

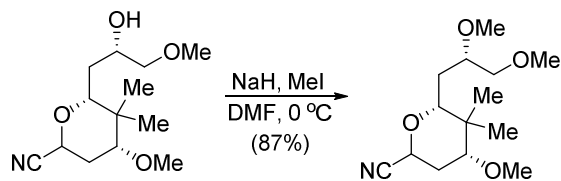
X: Cl, Br, I, OMs, OTs, OTf

Baza: NaOH, KOH, K₂CO₃, Cs₂CO₃...

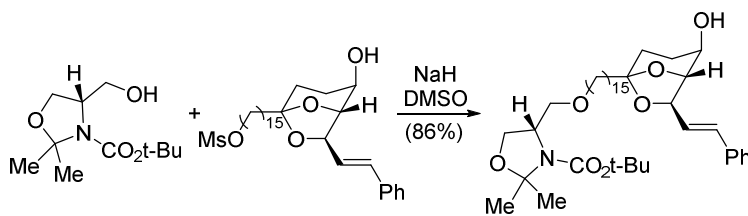
Rastvarac: Polarni aproticni (DMF, DMSO)

- Reakcija se odvija po S_N2 mehanizmu
- Tercijarni alkil-halogenidi podležu E2-eliminaciji
- Redosled reaktivnosti: Me, alil, benzil > 1° alkil > 2° alkil; OTs, I > OMs > Br > Cl

Reakcije supstitucije halogena (Williamson-ova sinteza etara)

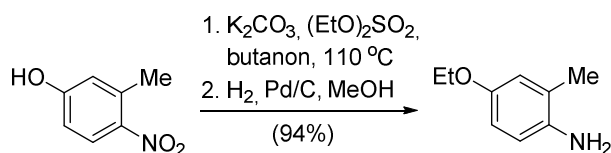

J. Am. Chem. Soc. **2011**, 133, 16668.

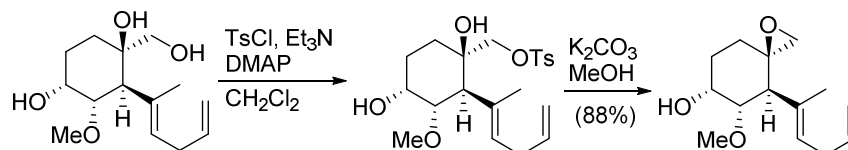

Org. Lett. **2007**, 9, 5357.

Reakcije supstitucije halogena (Williamson-ova sinteza etara)

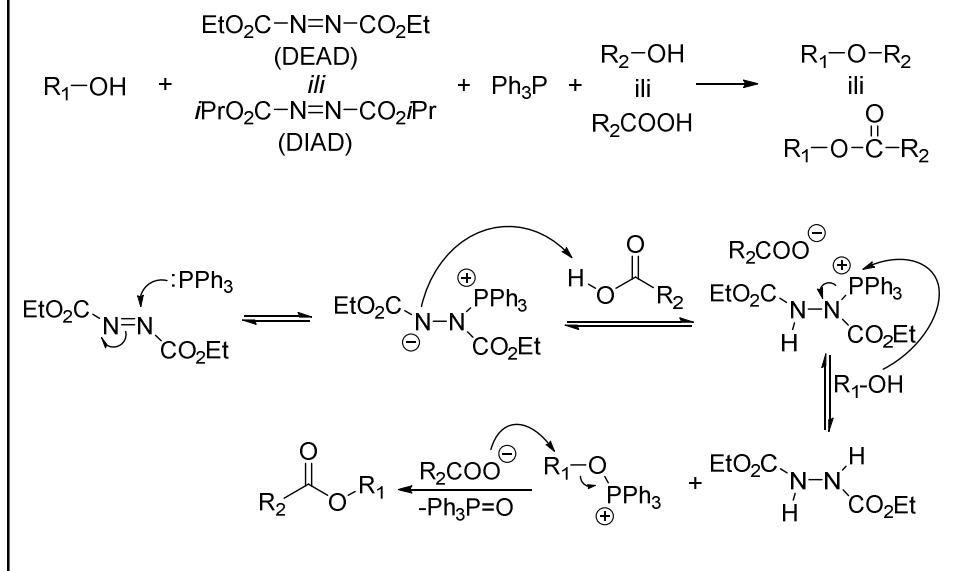

Org. Proc. Res. Dev. **2005**, 9, 508.

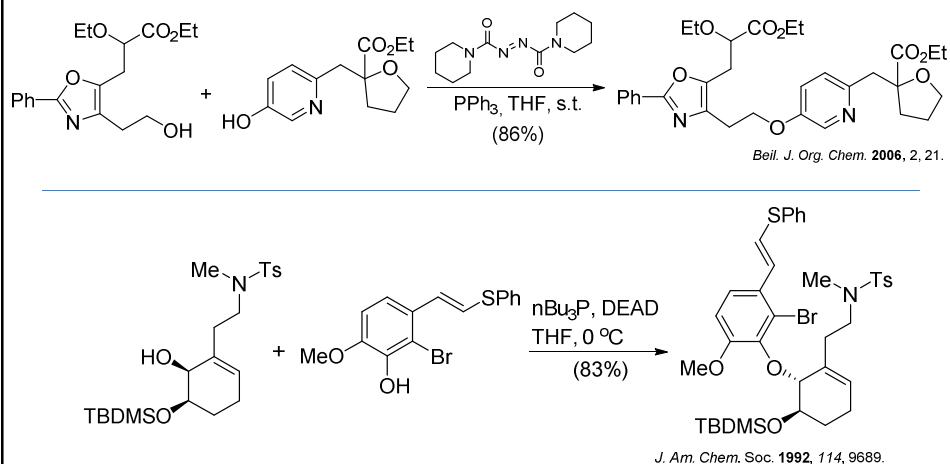

Tetrahedron Lett. **1997**, 38, 4437.

Konverzija alkohola u etre i estre (Mitsunobu-ova reakcija)

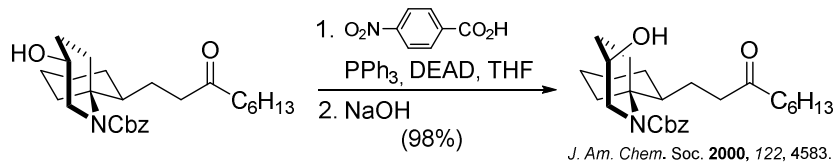
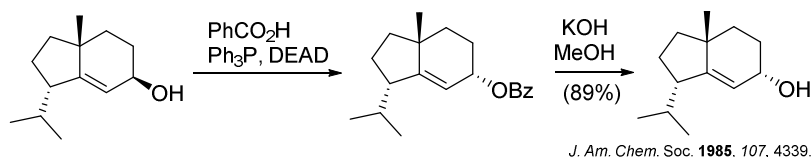

Konverzija alkohola u etre i estre (Mitsunobu-ova reakcija)

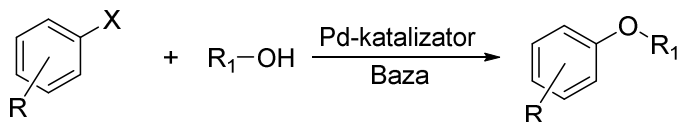
Konverzija alkohola u etre i estre (Mitsunobu-ova reakcija)

Inverzija konfiguracije OH-grupe.

Pd-katalizovano kuplovanje fenola (Buchwald-Hartwig-ova reakcija)

Moderan način za sintezu alkil-aril i diaril-etara:

X = Cl, Br, I, OTf   R₁ = alkil, aril

Baza (>1 ekv.): NaOt-Bu, Cs₂CO₃, K₃PO₄

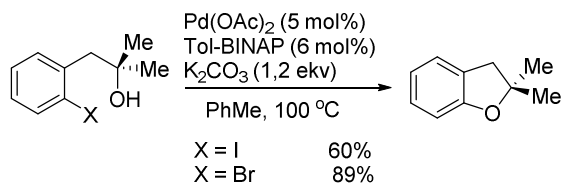
Rastvarac: PhMe, 1,4-dioksan...

Temperatura: uglavnom 80-100 °C

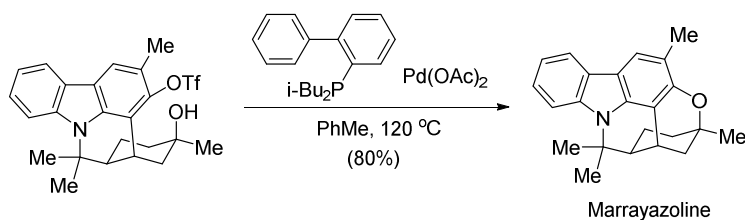
Pd-katalizator: Pd(OAc)₂ + BINAP (ddpf); Pd₂(dba)₃...

Pd-katalizovano kuplovanje fenola (*Buchwald-Hartwig*-ova reakcija)

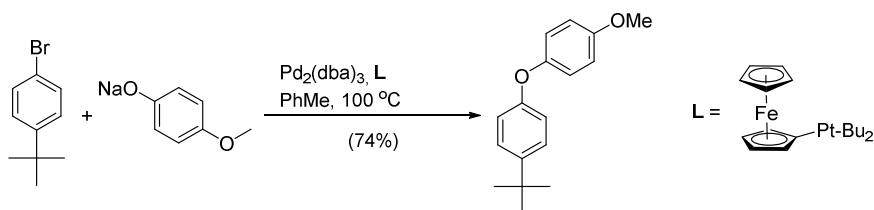
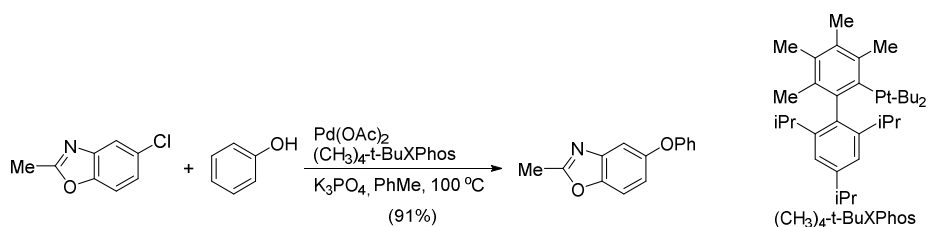

J. Am. Chem. Soc. **1996**, *118*, 10333.

Org. Lett. **2008**, *10*, 1999.

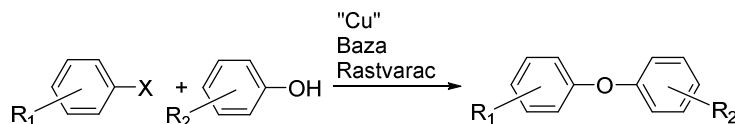
Pd-katalizovano kuplovanje fenola (*Buchwald-Hartwig*-ova reakcija)

J. Am. Chem. Soc. **2001**, *123*, 10770.

Cu-katalizovana kondenzacija fenola (Ullmann-ova reakcija)

Ullmann: *Ber. Dtsch. Chem. Ges.* **1905**, *38*, 2211.

$R_1, R_2 = \text{H, CN, NO}_2, \text{CO}_2\text{R, I, Br, Cl...}$

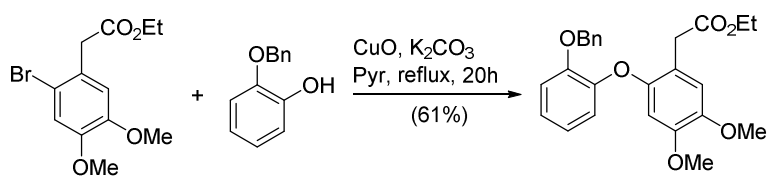
"Cu" = Cu, Cu₂O, CuI...

Baza = Piridin, K₂CO₃, Et₃N

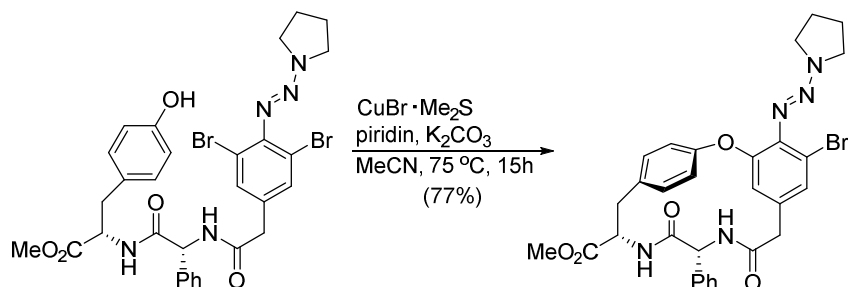
Rastvarac = DMF, piridin, hinolin, DMSO, 1,4-dioksan...

Modifikacije (blaži reakcioni uslovi): umesto fenola, koriste se borne kiseline ArB(OH)₂ – *Chan-Lam*-ova modifikacija

Cu-katalizovana kondenzacija fenola (Ullmann-ova reakcija)

Tetrahedron **1994**, *50*, 10215.

Angew. Chem. Int. Ed. **1997**, *36*, 1539.